

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/191/2016
Identifikačné číslo spisu:	1110205347
Dátum vydania rozhodnutia:	25.01.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Rudolf Čirč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1110205347.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu H. H., bývajúceho v D., proti žalovaným 1/ Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, Bratislava, 2/ Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky a jeho zamestnancom, 3/ Krajskému súdu v Banskej Bystrici a jeho zamestnancom a 4/ Okresnému súdu Zvolen a jeho zamestnancom, o 302 796,26 €, vedenom Okresným súdom Bratislava I pod sp. zn. 25C/9/2010, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 29. februára 2012 sp. zn. 14Co/444/2011, 14Co/448/2011, takto

rozhodol:

Dovolacie konanie z a s t a v u j e .

Žalovaným nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu prvým výrokom označeného uznesenia potvrdil uznesenie Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „prvoinštančný súd“) z 28. septembra 2011 č. k. 25C/9/2010-38, ktorým prvoinštančný súd zamietol návrh žalobcu na zmenu ustanoveného zástupcu (Centrum právnej pomoci) ako nedôvodný. Potvrdzujúce rozhodnutie odôvodnil odvolací súd vecnou správnosťou uznesenia prvoinštančného súdu, majúci z a t o , ž e žalobca svoje tvrdenia o porušovaní povinností zástupcu voči jeho osobe v odvolaní nepreukázal. Druhým výrokom označeného uznesenia potom odvolací súd odmietol oneskorene podané odvolanie voči uzneseniu prvoinštančného súdu z 26. júla 2011 č. k. 25C/9/2010-34, ktorým prvoinštančný súd odmietol zmätočné a nejasné podanie žalobcu, doručené Krajskému súdu v Banskej Bystrici 8. januára 2010 a Okresnému súdu Bratislava I postúpené 4. februára 2010 pre neodstránené vady podania.

2. Proti takémuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca včas dovolanie. Namietal, že Centrum právnej pomoci (ďalej aj „centrum“ alebo „CPP“) ho nesmie v tejto veci zastupovať, keďže ho považuje voči svojej osobe za zaujaté. Žalobca totiž centrum žaluje v inom konaní o náhradu škody. Domáhal sa zrušenia rozhodnutia odvolacieho súdu v celom rozsahu. Opakovanými podaniami následne žiadal o zmenu ustanoveného zástupcu. Po výzve prvoinštančného súdu uznesením zo 14. júla 2014 č. k. 25C/9/2010-86, požadujúcej odstránenie vady podania spočívajúcej v nedostatku zastúpenia dovolateľa

advokátom, dovolateľ len zotrval na tom, že bolo porušené jeho právo na súdnu ochranu a právo na ustanovenie zástupcu z radov advokátov v zmysle zákona č. 23/1991 Zb. (?), pričom nedostatok svojho zastúpenia advokátom neodstránil. Pre úplnosť v tejto časti možno ešte uviesť, že uznesením vyzývajúcim na odstránenie väd podania dovolateľa prvoinštančný súd o. i. dovolateľa poučil o možnosti poskytnutia právnej pomoci v dovolacom konaní zo strany Centra právnej pomoci účastníkovi, ktorý o to požiada, a u ktorého sú splnené predpoklady oslobodenia od súdnych poplatkov (tu vrátane poučenia, že ak v určenej lehote 10 dní, počítanej od doručenia uznesenia, nepríde k predloženiu plnomocenstva udeleného dovolateľom zvolenému advokátovi ani k oznámeniu a doloženiu, že dovolateľ požiadal Centrum právnej pomoci o poskytnutie mu právnej pomoci, predstavovanej zastupovaním advokátom v dovolacom konaní, bude vec i bez toho predložená dovolaciemu súdu).

3. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z. z., ďalej len „C. s. p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), ktorému bola vec na rozhodnutie predložená až po 1. júli 2016 (10. októbra 2016) a ktorý tak k rozhodovaniu v tejto veci mohol pristúpiť až za účinnosti C. s. p., postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Nakoľko však prvoinštančný i odvolací súd tu rozhodli ešte pred 1. júlom 2016 a rovnako ešte za účinnosti O. s. p. (Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení) došlo i k podaniu dovolania aj vydaniu uznesenia prvoinštančného súdu, vyzývajúceho dovolateľa na odstránenie väd podania, v záujme rešpektovania základných princípov C. s. p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a 2 C. s. p.), ako aj ďalšieho základného princípu o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.) bolo potrebné si predovšetkým vyriešiť otázku existencie podmienok konania o dovolaní a možnosti následného postupu dovolacieho súdu (s prihliadnutím k tomu, že nová úprava procesného práva oproti tej skoršej predpokladá čiastočne odchylný postup pri odstraňovaní väd dovolania a tiež iný spôsob naloženia s dovolaním v prípade nesplnenia podmienky dovolacieho konania, spočívajúcej v principiálnom povinnom zastúpení dovolateľa advokátom).

4. Najvyšší súd ako súd, ktorého funkčná príslušnosť na prejednávanie dovolaní a rozhodovanie o nich ostala zachovaná i po nadobudnutí účinnosti nových kódexov civilného procesného práva (v tejto súv. por. tiež § 10a ods. 1 O. s. p., § 35 C. s. p. i nedostatok osobitnej úpravy v Civilnom mimosporovom poriadku, teda v zákone č. 161/2015 Z. z.), v rámci skúmania splnenia podmienok, za ktorých môže o dovolaní konať dospel k záveru, že tieto podmienky (konania) nie sú splnené.

5. Podľa § 161 ods. 1 C. s. p. ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len „procesné podmienky“). Táto úprava sa až na možnosť ustanovenia zákonnej odchýlky od vymedzeného pravidla zhoduje so skoršou úpravou procesného práva, podľa ktorej kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (tu por. § 103 O. s. p.).

6. Podľa § 161 ods. 2 C. s. p. ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví. Podľa odseku 3 rovnakého zákonného ustanovenia ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý možno odstrániť, súd urobí vhodné opatrenia na jeho odstránenie; pritom spravidla môže pokračovať v konaní, ale nesmie vydať rozhodnutie, ktorým sa konanie končí a ak sa nepodari nedostatok procesnej podmienky odstrániť, súd konanie zastaví. V týchto prípadoch ide (až na nahradenie slovného spojenia „podmienky konania“ synonymom „procesné podmienky“) o úplné prevzatie skoršej úpravy, nachádzajúcej sa v ustanoveniach § 104 ods. 1 vety prvej a ods. 2 O. s. p.

7. Podľa § 429 ods. 1 C. s. p. dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom a dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť taktiež spísané advokátom. Podľa odseku 2 tu citovaného ustanovenia povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je a/ dovolateľom fyzická osoba, ktorá má

vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b/ dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa alebo c/ dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. U týchto ustanovení sa nová úprava procesného práva od tej skoršej (formulovanej v ust. § 241 ods. 1 vety druhej O. s. p. tak, že dovolateľ v dovolacom konaní musí byť zastúpený advokátom, pokiaľ nemá právnické vzdelanie buď sám, alebo jeho zamestnanec /člen/, ktorý za neho koná) líši už výraznejšie. Nie je to len pre rozšírenie výnimky z pravidla povinného zastúpenia dovolateľa advokátom aj na prípady sporov s ochranou slabšej strany sporu, v ktorých bude postačujúcim zastupovanie dovolateľa na to určenou osobou či organizáciou, pokiaľ táto bude reprezentovaná zamestnancom alebo členom s vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa, ale predovšetkým pre zakotvenie novej (skôr nepoznanej) podmienky uskutočnenia dovolacieho konania, ktorou je to, aby aj všetky podania v takomto konaní (dovolanie z toho nevynímajúc) boli spísané advokátom (pokiaľ nejde o fyzickú osobu dovolateľa, ktorá sama disponuje príslušným vzdelaním, právnickú osobu so zamestnancom alebo členom schopným urobiť zadosť takejto zákonnej požiadavke alebo dovolateľa zastupovaného niektorým zo subjektov na to oprávnených, u ktorých bude taktiež splnená podmienka príslušného vzdelania ich konajúceho zamestnanca, resp. člena). Práve táto nová podmienka má pritom charakter takej, ktorá musí byť splnená už v čase začatia dovolacieho konania (spísanie dovolania inou osobou než advokátom či osobou so zákonom predpísaným vzdelaním uviesť do súladu s vyššie priblíženou zákonnou požiadavkou nejde) a ktorej splnenie nie je možným bez toho, aby bol dovolateľ zastupovaný advokátom, sám disponoval predpísaným vzdelaním alebo bol reprezentovaný osobou s takýmto vzdelaním už v čase spisovania (vyhotovovania) dovolania.

8. Okrem už uvedeného je tu však tiež ustanovenie § 393 ods. 1 C. s. p., podľa ktorého odvolací súd v písomnom vyhotovení rozhodnutia uvedie (o. i.) poučenie o prípustnosti dovolania, lehote na podanie dovolania, o náležitostiach dovolania a povinnom zastúpení advokátom v dovolacom konaní (všetko náležitosti, ktoré úprava procesného práva platná a účinná do 30. júna 2016 vrátane, nepoznala - tu por. i § 157 ods. 1 O. s. p.); § 436 ods. 1 rovnakého zákona, podľa ktorého ak má dovolanie vady podľa § 429 a dovolateľ nebol riadne o povinnosti podľa § 429 poučený v odvolacom konaní, súd prvej inštancie vyzve dovolateľa na odstránenie väd a poučí ho o následkoch neodstránenia väd dovolania; § 438 ods. 1 C. s. p., podľa ktorého na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak a napokon i § 447 písm. e/ zákona, o ktorom je tu reč, podľa ktorého dovolací súd odmietne dovolanie, ak neboli splnené podmienky podľa § 429.

9. Nedostatok povinného zastúpenia dovolateľa v dovolacom konaní je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu tradične ponímaný ako nedostatok podmienky konania (dnes procesnej podmienky), ktorý bráni uskutočneniu konania o dovolaní a ktorý je pri neodstránení vady ani na výzvu súdu spojenú s príslušnými poučeniami dôvodom zastavenia dovolacieho konania. Nová úprava procesného práva síce nespĺnenie tejto a aj ďalšej podmienky dovolacieho konania, predstavovanej spísaním dovolania a ďalších podaní dovolateľa advokátom sankcionuje odmietnutím dovolania, aby k nemu však mohlo dôjsť, musí tu byť stav kumulatívneho (súčasného) nespĺnenia oboch takýchto podmienok. Takýto stav však logicky musí byť vylúčený v dovolacích konaniach začatých pred 1. júlom 2016 (o aké ide a j v prejednávanej veci), v ktorých jednak rozhodné právo nepočítalo aj s podmienkou spísania dovolania (resp. ďalších podaní dovolateľa) advokátom, okrem toho však nepredpokladalo ani prvotné poučenie účastníka (dnes strany), majúceho(-ej) dôvod byť nespokojný(-á) s rozhodnutím odvolacieho (resp. aj prvostupňového alebo dnes prvoinstančného) súdu o podmienkach, za ktorých bude možné uplatniť právo brojiť proti skorším rozhodnutiam dovolaní (jedným z mimoriadnych opravných prostriedkov).

10. V odvolacích konaniach skončených do 30. júna 2016 vrátane nie je z čoho vyvodiť primárnu povinnosť odvolacieho súdu na vypravenie písomného vyhotovenia rozhodnutia náležitosťami podľa § 393 ods. 1 C. s. p. a dôsledkom neexistencie takejto povinnosti je, že tu nemôže prísť do úvahy ani sekundárna povinnosť súdu prvej inštancie odstraňovať vady dovolania podľa § 436 ods. 1 C. s. p.

(odhliadajúc na tomto mieste od možnej diskusie na tému kvality úpravy, ktorá nástup povinnosti súdu prvej inštancie odstraňovať vady dovolania viaže na existenciu vád podľa § 429, čiže na nesplnenie oboch tam uvedených podmienok a súčasný nedostatok riadneho poučenia dovolateľa o povinnosti podľa § 429, teda opäť o potrebe splnenia oboch v takomto ustanovení uvedených podmienok, z ktorých však § 393 ods. 1 C. s. p. hovorí len o povinnom zastúpení a naopak o povinnom spísaní dovolania advokátom mlčí). Praktická neodstrániteľnosť vady spočívajúcej v nespísaní dovolania, resp. iných podaní dovolateľa advokátom (pokiaľ nejde o niektorý z prípadov podľa § 429 ods. 2 C. s. p.) potom nielenže musí mať ten následok, že v dovolaciach konaniach začatých pred 1. júlom 2016 nemožno na splnení tejto podmienky (uskutočnenia dovolacieho konania) trvať, ale vo všetkých druhovo totožných prípadoch (v ktorých k skončeniu odvolacieho konania a nezriedka i k podaniu dovolania došlo ešte pred nadobudnutím účinnosti C. s. p.) spôsobuje i nespustiteľnosť mechanizmu odstraňovania vád dovolania, zakotveného v ust. § 436 ods. 1 C. s. p. Ak potom i odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. e/ C. s. p. (tu rozumej taký spôsob skončenia dovolacieho konania, ktorý v prípade diskutovanej vady priniesla až nová úprava procesného práva) zákon podmienil nesplnením podmienok podľa § 429 zákona, teda oboch tam uvedených podmienok (z ktorých jedna splniteľnou nie je, resp. na jej splnení nejde trvať), podľa názoru dovolacieho súdu nemôže byť pochybnosti jednak o tom, že v takomto prípade je možným len odstraňovanie nedostatku, ktorý za nedostatok považovalo i skoršie procesné právo (čiže nedostatku povinného zastúpenia dovolateľa), ako aj o tom, že neodstránenie takéhoto nedostatku ani na výzvu súdu po patričnom poučení je možné sankcionovať nanajvýš zastavením dovolacieho konania podľa § 161 ods. 3 a § 438 ods. 1 C. s. p. (hocako by voľba medzi takýmto rozhodnutím a inak do úvahy prichádzajúcim odmietnutím dovolania mohla vykazovať znaky skôr akademického sporu o správnosť toho-ktorého riešenia).

11. V prejednávanej veci dovolateľ právnické vzdelanie nemá a pre začatie dovolacieho konania, ako aj pre pristúpenie súdu prvej inštancie k odstraňovaniu vád dovolania ešte pred 1. júlom 2016 nešlo uvažovať o tom, že by tu mohlo ísť o výnimku z pravidla podľa § 429 ods. 2 písm. c/ C. s. p. (ak navyše ani predmet sporu v tejto veci nebol podraditeľný pod definíciu niektorého zo sporov s ochranou slabšej strany, akými sú dnes len spotrebiteľské, antidiskriminačné a individuálne pracovnoprávne spory). Pretože v čase začatia dovolacieho konania dovolateľ zastúpený advokátom nebol, súd prvej inštancie ho (vyššie priblíženým uznesením) vyzval na odstránenie tejto vady vrátane poučenia, akým spôsobom možno vadu odstrániť (zvoľením si dovolateľom advokáta a predložením súdu plnomocenstva oprávňujúceho takého advokáta na zastupovanie pred dovolacím súdom, keďže alternatíva k takémuto spôsobu odstránenia vytýkanej vady, predstavovaná obrátením sa dovolateľa na CPP, sa v tejto veci so zreteľom k odňatiu - Centrom dovolateľovi - nároku na poskytovanie právnej pomoci stala nerealizovateľnou). Dovolateľ však ani na výzvu vadu dovolania neodstránil.

12. Ak preto dovolateľ neodstránil nedostatok procesnej podmienky dovolacieho konania ani na výzvu súdu, najvyššiemu súdu neostalo iné, než dovolacie konanie podľa § 161 ods. 3 C. s. p. v spojení s § 438 ods. 1 C. s. p. zastaviť (bez toho, aby sa mohol zaoberať vecnou správnosťou dovolaním napádaného rozhodnutia - resp. presnejšie až dvoch rozhodnutí pojatých do jedného uznesenia odvolacieho súdu).

13. O náhrade trov dovolacieho konania bolo potom rozhodnuté podľa § 453 ods. 1 C. s. p. v spojení s § 256 ods. 1 C. s. p., keď zastavenie dovolacieho konania zaviniť žalobca, jeho procesným súperom však v takomto konaní preukázateľne žiadne trovy (majúce sa nahradiť) nevznikli. Práve to bol dôvod, pre ktorý súd povolaný k vydaniu rozhodnutia, ktorým sa konanie skončí (tu dovolací súd), mal rozhodnúť nielen o nároku na náhradu, ale už aj o nepriznaní náhrady (napriek tomu, že pri striktnom riadení sa textom rozhodnej právnej úpravy by sa mohlo zdať, že to tak nie je). Dvojfázové rozhodovanie o trovách konania, predpokladajúce 1. rozhodnutie v rámci rozhodnutia končiaceho konanie len o nároku na náhradu a 2. až následné rozhodnutie prvoinštančného súdu o výške náhrady (v tejto súv. por. § 262 ods. 1 a 2 C. s. p.) má totiž zmysel len pri pozitívnom vyriešení otázky nároku na náhradu a naopak taký zmysel postráda, ak výsledkom uvažovania o nároku na náhradu je záver o neexistencii takéhoto nároku u žiadnej zo strán sporu (u jednej preto, že ju na to nedisponuje výsledok konania a u druhej preto, že tu buď niet trov majúcich sa nahradiť, alebo sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa,

odôvodňujúce nepriznanie náhrady).

14. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.